

Kraftsituasjonen i Vestland

Vestland fylke er ikke rigget for det grønne skiftet. Kraftlinjene til knutepunkt for sentrale lokasjoner for ny grønn industri må oppgraderes med en helt annen tidslinje enn dagens reguleringsregime tillater. Om ikke vil vi tape verdiskaping, fordi de største satsingene vil lokaliseres i andre land og regioner, og dermed havner konkurransekraft og arbeidsplasser der.

Vår mulighet er felles handling nå!

The better the question. The better the answer.
The better the world works.

Building a better
working world

Fremtidens verdikjeder utformes nå. Vi må sikre at de nye arbeidsplassene skapes i Vestland og vi må få frem kraften til ny grønn industri - økt konkurransekraft skjer gjennom grønt skifte i eksisterende industri

Sweden addresses grid concerns to realise offshore wind potential

15 June 2021

Sweden is working on a proposal that would reduce grid interconnection costs for offshore wind developers.

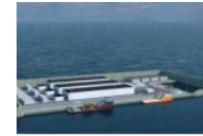
The government's plan centers around extending Sweden's national electricity grid to maritime areas where several facilities, including offshore wind, can be connected. More specifically, the plan requires Svenska kraftnät, the transmission system operator (TSO), to assume some of the project risk by building offshore grid connection infrastructures.

Energy and grid companies team up for hydrogen project at German coast

Clean Energy Wire

With the aim to scale hydrogen technology and ensure its integration in the energy market, a new project partnership in northern Germany will invest 1.3 million euros to create a "Clean Hydrogen Coastline". Companies ArcelorMittal Bremen (steel), EWE, swb (utilities), FAUN (hydrogen fuel cells), Gasunie and transmission grid operator [TenneT](#) want to integrate up to 4,00 megawatts of electrolyser capacity and corresponding hydrogen storage into the energy system by 2026. This will take place in the area between Bremen, Hanover and Hamburg. "In northern Germany - the wind power region - we have the best prerequisites for integrating hydrogen as an integral part of the energy system and for laying the foundation for a European hydrogen economy," EWE CEO Stefan Dohler said in a press release.

Denmark approves artificial island to site 10GW Offshore Wind hub

Denmark has approved a plan to build an artificial island in the North Sea that will be a hub to hundreds of offshore wind turbines, 260m tall, that will generate 10GW, enough energy for 10 million households. The first stage will be the size of 18 soccer pitches, for 3GW, costing €29bn (\$34bn), and should be operational by around 2033. Writing for the World Economic Forum, Douglas Broom

says that the ultimate goal of 10GW should be more than enough for the whole of Denmark. The spare capacity will be used both to sell on to other nations and to create green hydrogen from sea water. Large batteries on the island will also be used to store surplus electricity. The sheer scale of the project can be a driver for multiple technologies and a model for other coastal nations as global offshore wind installations continue to rise. Ambitious projects like this are needed if the EU wants to hit its renewable electricity targets and increase offshore wind energy capacity 25-fold by 2050. Broom ends by quoting the Chairman of Ørsted, the wind farm major, as saying that offshore wind should also be seen as an opportunity to work with other ocean-based sectors like mariculture and fisheries.

UK energy regulator gives go-ahead to National Grid for power grid upgrade

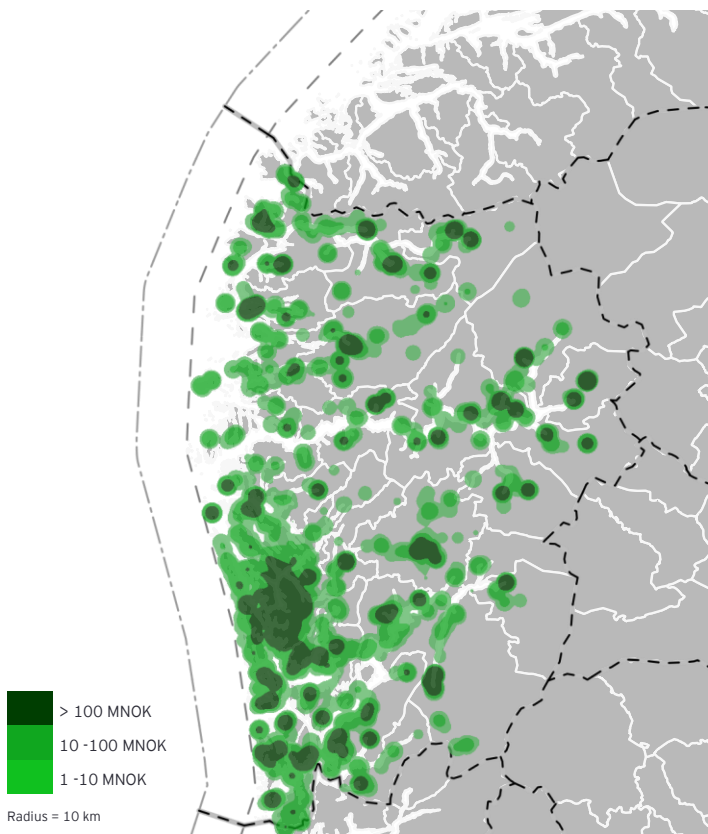
Ofgem said it will set the revenue National Grid can earn from the upgrade based partly on the regulator's experience in tendering contracts to own new transmission links to offshore wind farms

LONDON: * Britain's energy market regulator Ofgem has given the go-ahead to National Grid to build a power grid upgrade to connect the new [Hinkley Point C nuclear power station](#) in Somerset.

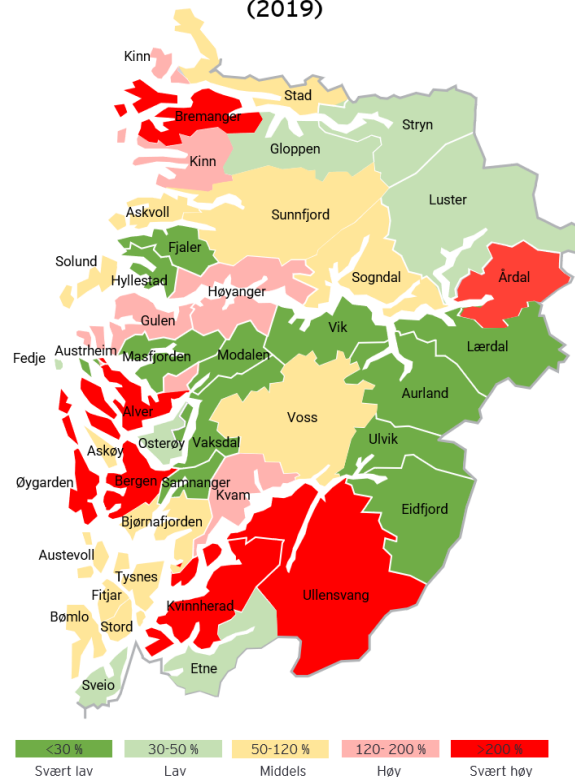
Verdiskaping og eksport i Vestland skjer i de store olje-, gass- og industrihubene i dag. De største arbeidsgiverne og utslippspunktene starter nå en energikrevende, grønn transformasjon for å trygge dagens arbeidsplasser og skape nye.

Hvor skjer verdiskapingen?

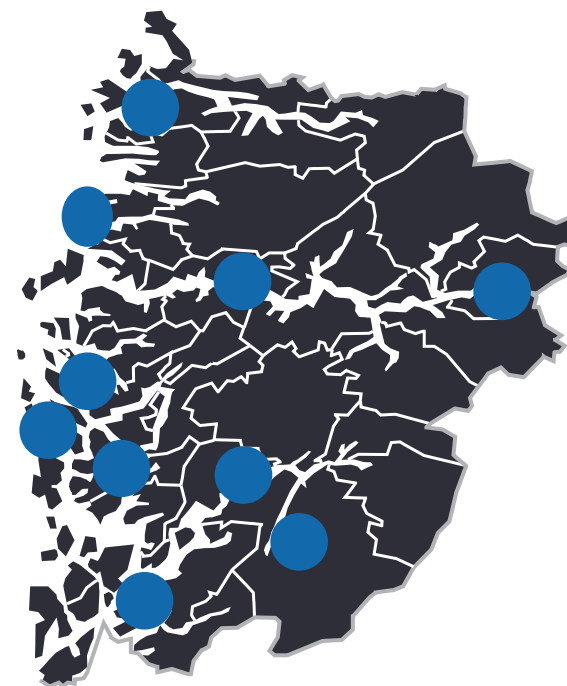

Hvor er utslippene størst?

Punktutslipp per kommune i Vestland sammenlignet med landsgjennomsnittet (99 714 tonn CO₂-ekv.) (2019)

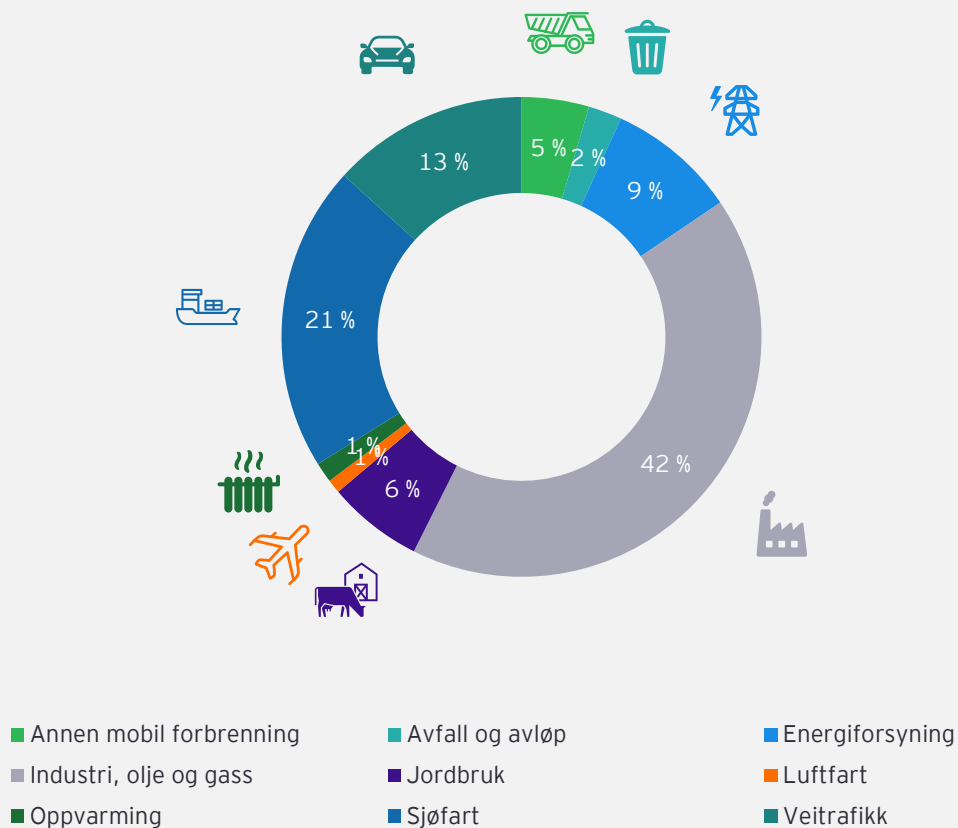

Transformasjonsbehovet er størst i de eksisterende havnene og industriklungene

Vestland er utslippsfylke nr. 1 i Norge, og dagens nettkapasitet understøtter ikke hjørnestensbedriftene i de nye, grønne hubene som står for 63 % av utslippene i fylket. Vi må styrke vårt fornybare energisystem, og behovet øker når de grønne hubene skal omstille til fornybar energi og fungere som knutepunkt for maritim transport. Da må nettet styrkes frem dit det trengs mest.

Utslipp fordelt på sektor, 2019

Store landbaserte punktutslipp i Vestland

Equinor-raffineri på Mongstad
1 750 000 tonn CO2-ekvivalenter

Hydro aluminium Årdal
374 300 tonn CO2-ekvivalenter

Hydro Husnes
306 120 tonn CO2-ekvivalenter*

Tizir Titanium & Iron AS i Odda
257 600 tonn CO2-ekvivalenter

BIR Avfallsenergi
229 000 tonn CO2**

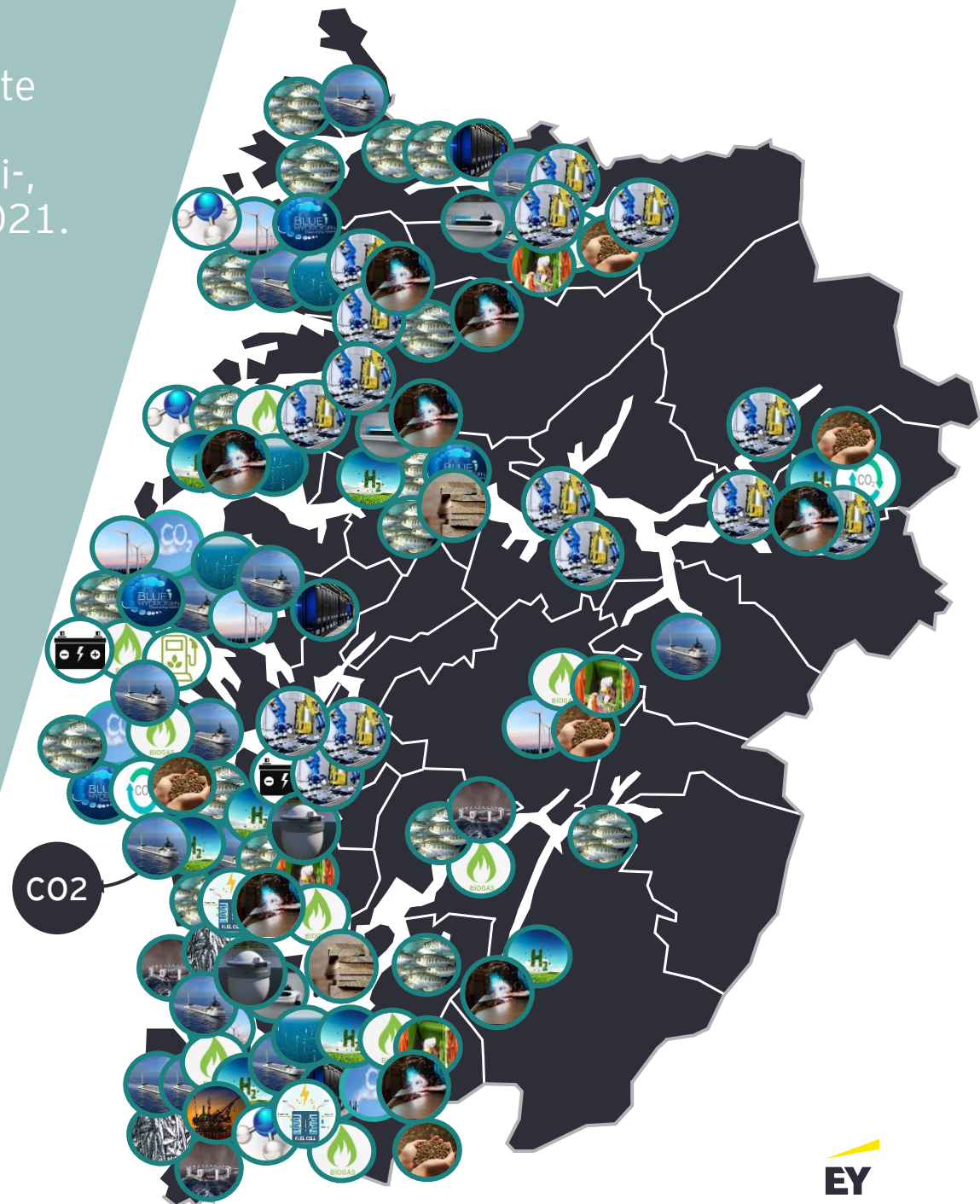
Elkem Bremanger
197 700 tonn CO2-ekvivalenter

*Ved åpning av B-hallen i 2020 (full kapasitet)

** Punktutslipp CO2

Prosjektet Grøn Region Vestland har kartlagt over 250 konkrete prosjekter innenfor de fremtidige, grønne verdikjedene. Det største potensialet er knyttet opp mot de eksisterende industri-, olje- og gassklyngene i fylket. Dette er Vestlandsporteføljen2021.

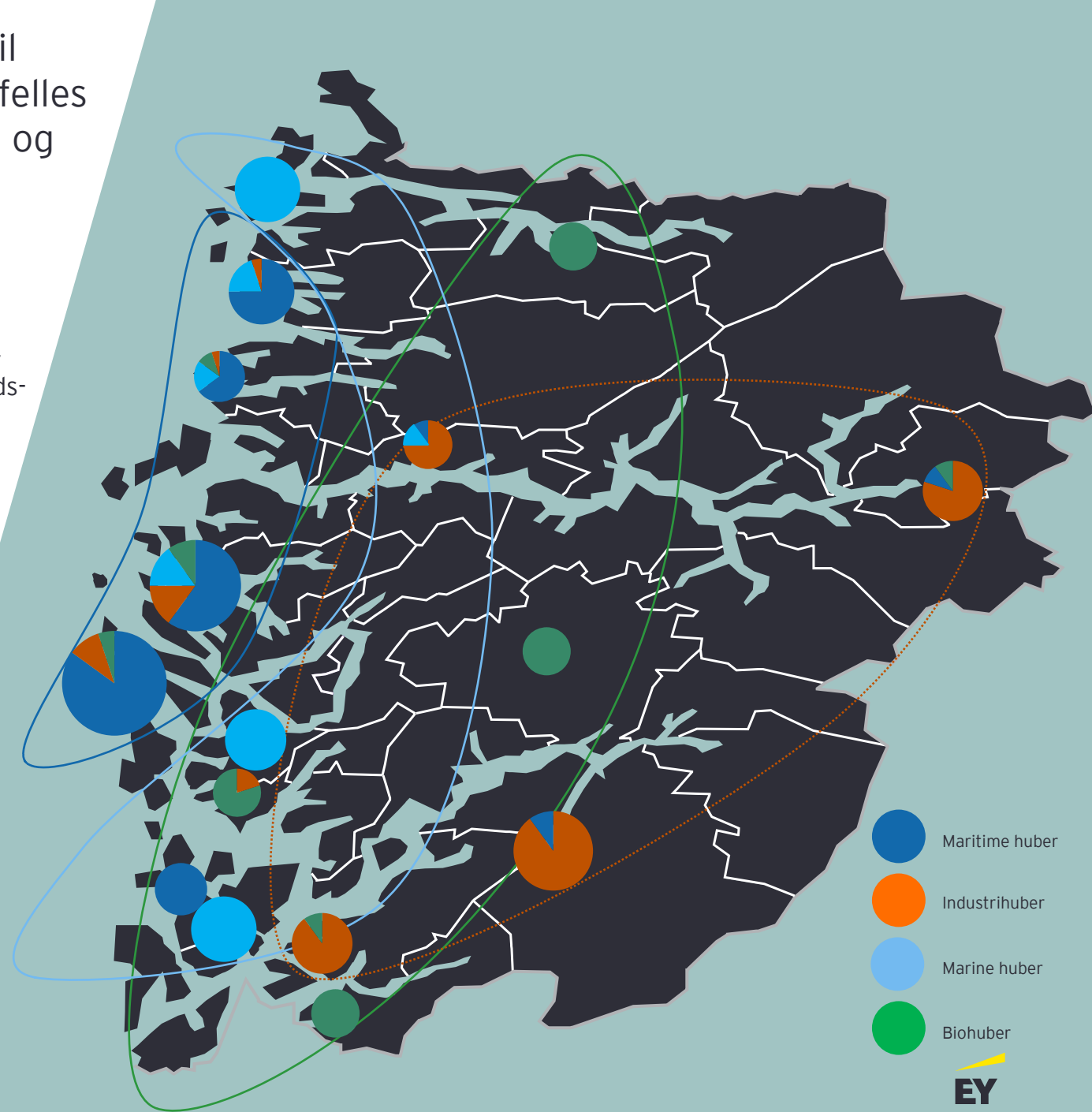
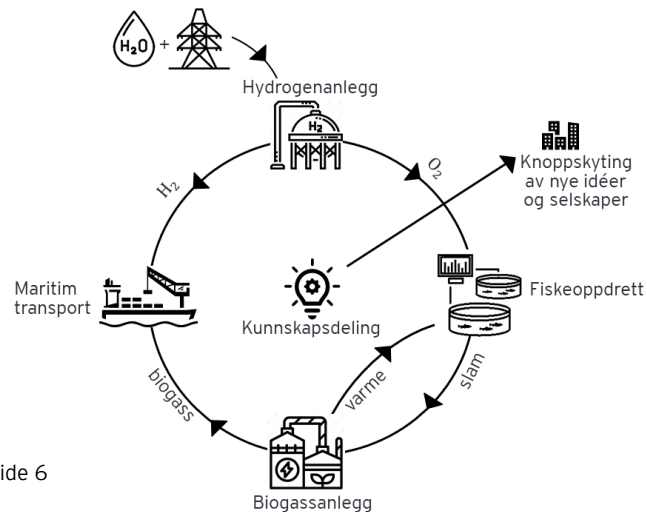
	Oppdrett på land og lukket i sjø		Blå hydrogenproduksjon
	Offshore vind		Grønn havn og skipsfart
	Onshore vind		Sirkulære byggematerialer
	Hydrogen		Brenselcelle/fleksible fremdrifts-system for maritim sektor
	Biogassanlegg		Mesopelagisk fiskeri og teknologi
	Datasenter		CCU
	Bærekraftig fôr til hav-/landbruk		Grønne metaller
	Mineraler og metaller		Ammoniakk
	Industriell software		Design og utvikling av nullutslippsfartøy
	Batteriproduksjon		CCS

De 16 grønne hubene i Vestlandsporteføljen 2021 vil realisere gevinster gjennom industriell symbiose og felles grønn infrastruktur. Samlokalisering av eksisterende og nye verdikjeder skaper ringvirkninger og synergier gjennom kunnskapsdeling, sirkulærøkonomi samt energi- og materialgjenvinning.

Industriell symbiose betyr at selskaper på tvers av opprinnelige næringer og verdikjeder lokaliserer seg på samme sted, og at de skaper felles konkurransefordeler gjennom å utnytte biprodukter i egne verdikjeder. Gjennom samarbeidsmodeller gjenvinnes restenergi, spillvarme, avgasser og biprodukter som innsatsfaktorer i andre verdikjeder. De sirkulære modellene reduserer ressursforbruk, kostnader til innsatsfaktorer, transportbehov og CO2-avtrykk, og prosjektene blir både bærekraftige og attraktive for kunder og investorer.

De store innovasjonsprosjektene i Grøn region finner vi på steder med stor verdiskaping og store klimautslipp. Industriell symbiose på disse stedene vil dermed transformere de store utslippspunktene til grønne, bærekraftige forretningskonsepter. Når restmaterialer og overskuddsvarme kan utnyttes lokalt øker verdiskapingen mens klimaavtrykket reduseres.

De store olje- og gasshubene, sammen med de nye industriparkene, har det største potensialet for klimagevinster og verdiskaping, men for å realisere potensialet trengs det store mengder kraft

Industriklyngene i Vestland har en prosjektportefølje i 2021 som kan realisere grønn vekst og omstilling, og for felleskapet betyr dette klimakutt, nye arbeidsplasser, eksportindustri og verdiskaping

Planlagte investeringer	Nye arbeidsplasser	Årlig verdiskaping*
133,5 mrdNOK	21 700	37,1 mrdNOK

Industriklyngene har det klart største potensialet for klimagevinster, grønn næringsutvikling og arbeidsplasser basert på industriell symbiose

Grønn næringsutvikling avhenger av kraftnett for å skape synergieffekter

De tidligere olje- og gassstunge lokasjonene samt metallindustrien på Vestlandet utvikles til grønne industriparkar med innslag av maritim, marin og bio-basert industri. Huber som Mongstad, Kollsnes, Odda, Årdal, Florø/Bremanger og Husnes planlegger prosjekter som vil vri dagens industri over til grønn energi. Her skal det sikres gjenvinning av energi og materialer, og CO₂-avtrykket skal reduseres gjennom industriell symbiose. Slik kobles eksisterende industri med nye grønne verdikjeder i en sirkulærøkonomi der restenergi og restmaterialer vil utnyttes lokalt, og vi unngår kostnader til distribusjon og/eller deponering. Dette sparer klima og miljø i det store bildet, men prosjektene avhenger ofte av minst ett kraftkrevende «ledd» i verdisirkelen.

Vestland er i en posisjon der vi kan ta den grønne ledertrøyen i markeder som har stort potensial for eksport av både varer og kompetanse. Det er mange land som konkurrerer om den samme trøyen, og de mange prosjektene i «vestlandsporføljen» kan raskt gå i oppløsning dersom rammebetingelsene ikke er til stede i vår landsdel. Kraft er en slik rammebetingelse, og tilgjengelig kraft er i dag den største barrieren.

Potensialet kan illustreres fra Nordland der Mo Industripark allerede har bevist hva en Grønn hub kan levere

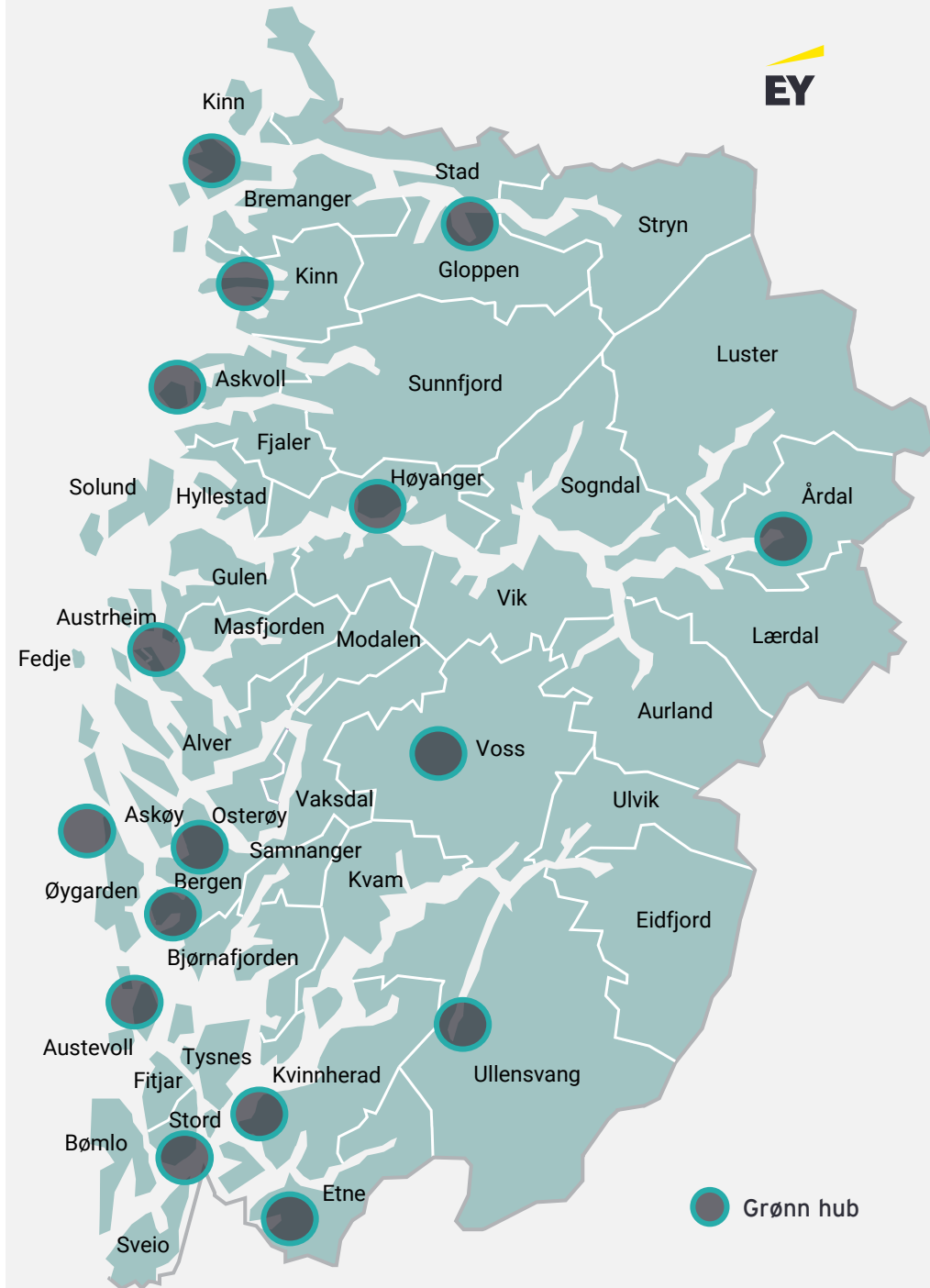
Energi som gjenvinnes årlig lokalt gjennom industriell symbiose **20 %**

Andel av industrien sitt reststoff fra produksjon som gjenbrukes **99 %**

I Mo Industripark (MIP) har den tidligere «svarte» produksjonen blitt satt i system med en rekke nye industriaktører. Resirkulering av varme via kjølevann, gjenbruk av CO₂-gass og et lokalt «marked» for restmaterialer er noen eksempler på sirkulære modeller på industriparken. MIP sin forretningsmodell blir dermed klima- og miljøvennlig samtidig som den er attraktiv for nye investorer. Blant annet er det pågående initiativ knyttet til CO₂-fangst samt produksjon av batterier og fornybar metanol.

Nettkapasitet og tilgjengelig kraft har vært en avgjørende faktor for å iverksette og lykkes med den sirkulære strategien.

* Beregning basert på verdiskaping per arbeidsplass fra Vestlandsscenarioene 2020

Vestland produserer 25 % av norsk vannkraft men bruker kun 19 %. Vi har ikke gjort nok for å sikre nettkapasitet til å dekke anmeldte behov, og i tillegg har vi underskudd der nettet trengs mest for å skape grønn vekst og utvikling fra prosjekter som enda ikke har søkt om tilknytning.

Situasjonen har lenge vært utfordrende, men har de siste årene blitt forverret gjennom redusert kraftproduksjon og elektrifisering av sokkelen

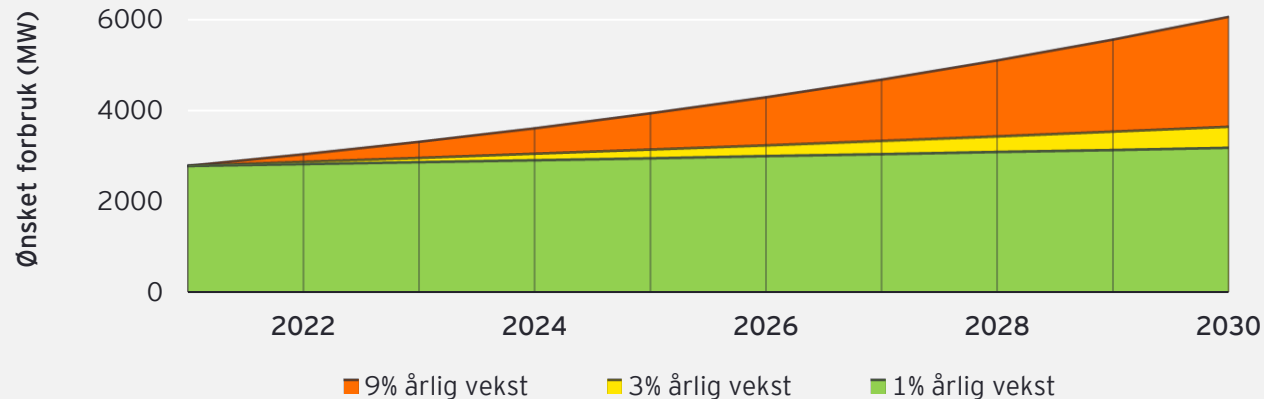
Nedlegging av Mongstad Energiverk godkjent av NVE
~ 100 MW redusert produksjon

Elektrifisering av sokkelen godkjent av OED
~ 250 MW låst forbruk

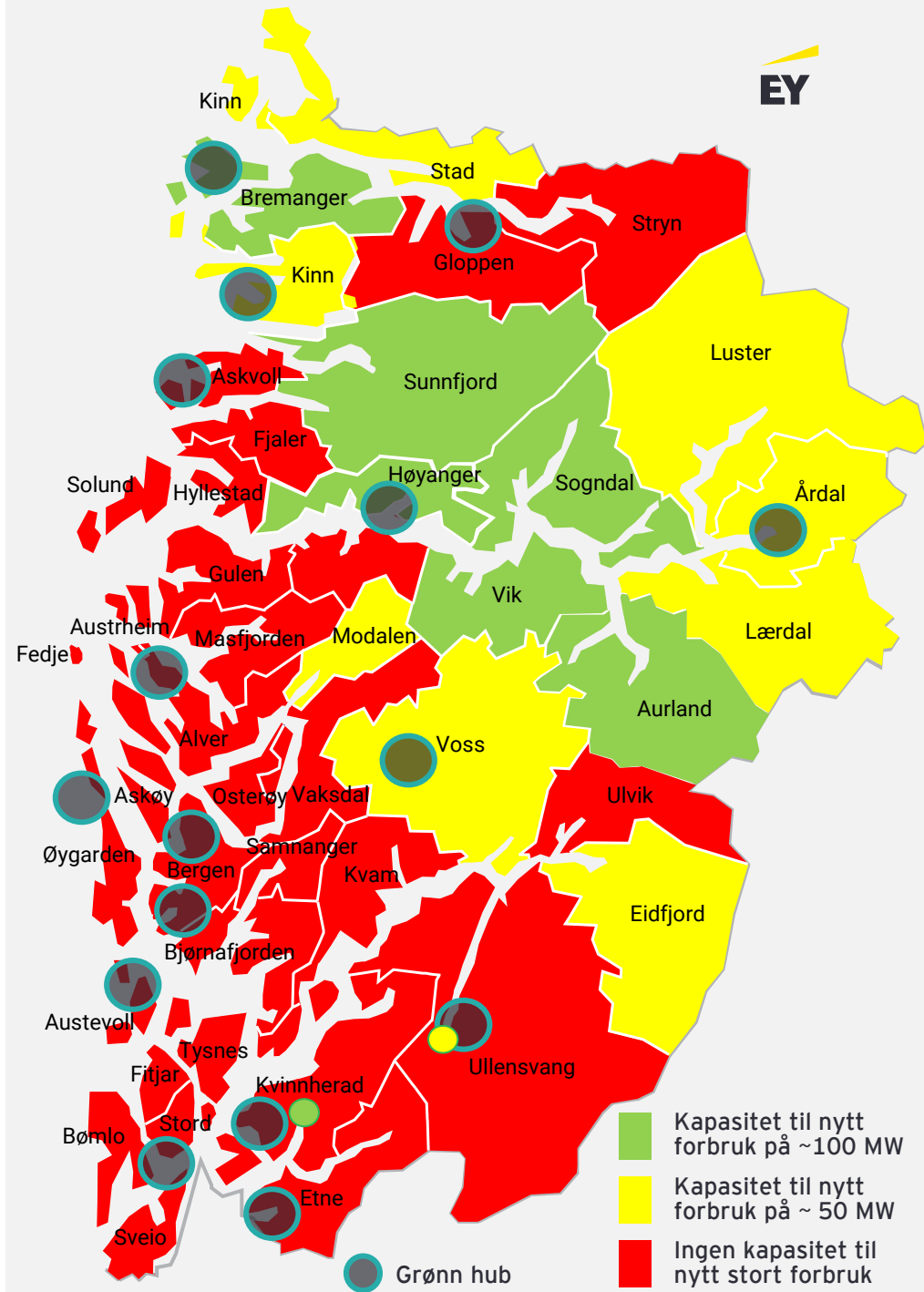
En rekke konkrete industriprosjekter har fått avslag om tilknytning til nettet

De siste årene har prosjekter som ønsket å skape tusenvis av arbeidsplasser i Vestland fått avslag om tilkobling til nettet, og flere prosjekter avventer fordi de vet at kapasiteten ikke er der. Det betyr at verdiskaping, arbeidsplasser og klimagevinster står på vent på ubestemt tid.

I bergensområdet er det frem mot 2030 meldt inn en rekke nye prosjekter, og ønsket om nytt forbruk ligger an til å dobles sammenliknet med i dag. Kapasiteten i området er allerede sprengt, og det er ingenting som tilsier at alle disse prosjektene kan tildeles strøm.

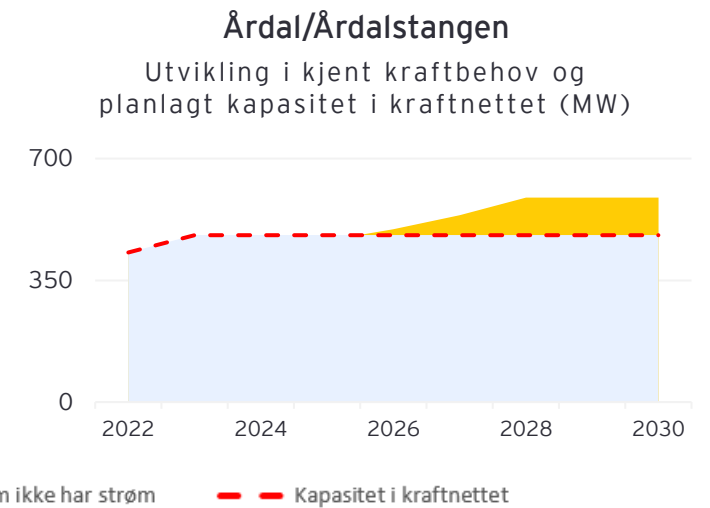
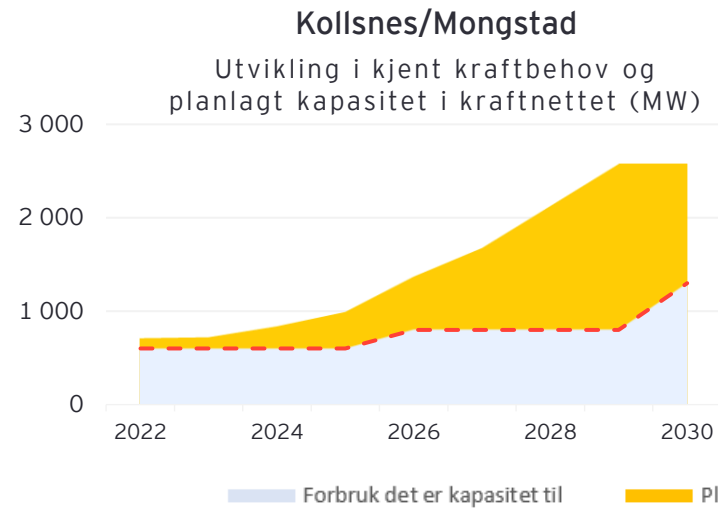

Kilder: Statnett, BKK

Første kritiske område med store gap som må løses er Kollsnes og Mongstad. Den kraftige etterspørselen etter nettkapasitet forsterkes av prosjektene i Grøn Region som enda ikke har søkt om tilknytning til nett

Kollsnes/Mongstad og Årdal/Årdalstangen er bare to eksempler på områder i Vestland der manglende nettkapasitet hindrer innovasjon og grønn omstilling. De planlagte kapasitetsutvidelsene i nettet vil ikke dekke etterspørselen, og også produksjon av ren vannkraft står i kø i påvente av styrket nett.

Hordaland | BKK Nett

Det er omfattende planer for kraftkrevende industriutvikling i bergensregionen, og den kapasitetsutvidelsen som er planlagt er ikke i nærheten av å dekke over alle prosjektene. Det er bl.a. verdt å merke seg at Equinor alene har hydrogenplaner på Kollsnes eller Mongstad som fra 2030 kan nå opp mot 700 MW. Mongstad og Kollsnes har et betydelig potensial for synergi-effekter. Gitt de mange arbeidsplassene der som er knyttet til olje- og gasssektoren, som forventes å krympe de kommende årene, vil det være avgjørende med ny næringsutvikling. Mangel på kraft gjør at det grønne skiftet i denne regionen «kjører med håndbrekket på».

Sogn og Fjordane | Linja

Samlet sett har tidligere Sogn og Fjordane fylke bedre tilgang på kraft enn resten av Vestland. Utenfor den store kraftlinjen fra Moskog til Ørsta, er det utfordringer, og det forventes at de første utfordringene kommer i Årdal med de planlagte produksjonsutvidelsene og industri-investeringene der. Hydro har planer om økt forbruk av kraft bl.a. gjennom produksjon av hydrogen, og de er én av flere aktører med kraftverk i «kø» som ikke kan knytte seg til nettet i dag. Totalt er det planlagt betydelige prosjekter i Årdal som realiserer industriell symbiose knyttet til blant annet kortreist hydrogen, akvakultur, protein, biokull m.m.

Sunnhordland | Haugaland Kraft Nett

Også sør i fylket har vi en rekke planer for ny og fremtidsrettet industri. I Odda og Tyssedal er det prosjektert skifte fra kull til hydrogen i produksjonsprosessene og planlagt investering i produksjon og lagring av hydrogen på sjøbunnen. Prosjektene har fått mye oppmerksomhet i media, men nettkapasiteten er en kritisk barriere. I Husnes/Kvinnherad er det planlagt hydrogenproduksjon og datasenter, og langs kysten er det planlagt landbaserte oppdrettsanlegg som krever langt mer strøm enn oppdrett i sjø. I sum ser vi at dagens kapasitet og planer om utvidelse ikke svarer til ambisjonene man ser i markedet.

Uten en forpliktende plan for nødvendig nettkapasitet har allerede mange muligheter forsvunnet. Analyser viser at vi har en betydelig «verdiskaping på vent». Denne vil raskt forsvinne uten en forpliktende plan fra Statnett. Det er bare et spørsmål om tid før flere prosjekter finner andre steder å etablere seg.

I alle de tre nettselskaperens konsesjonsområder finner vi eksempler på industriklynger med stort utviklingspotensial og enorme investeringsplaner, men som samtidig er avhengige av nok kraft for å realisere de nye arbeidsplassene.

Kollsnes/Mongstad | BKK Nett

Kollsnes næringspark

- Hydrogenproduksjon/CCU/CCS
- Smelteverk

Mongstad næringspark

- Hydrogenproduksjon
- Batterifabrikk
- Annen kraftkrevende industri

Skipavika næringsområde

- Næringsbygg
- Landbasert fiskeoppdrett

Investeringer*

>40
mrdNOK

Nye arbeidsplasser

1 460

Årdal/Årdalstangen | Linja

Årdal industripark

- Resirkulering av metall
- Grønn hydrogen
- Fremtidige kilder til mat, dyrefôr, og kosttilskudd.

Industrivekst blant eksisterende industri

Investeringer

8
mrdNOK

Nye arbeidsplasser

500

Odda | Haugaland Kraft Nett

Produksjon av grønn hydrogen

Lagring av hydrogen i Hardangerfjorden

Hydrogenstasjoner for skipsfart

Fjell- og landbasert oppdrett

Utvidelse og effektivisering av Boliden

Investeringer

17
mrdNOK

Nye arbeidsplasser

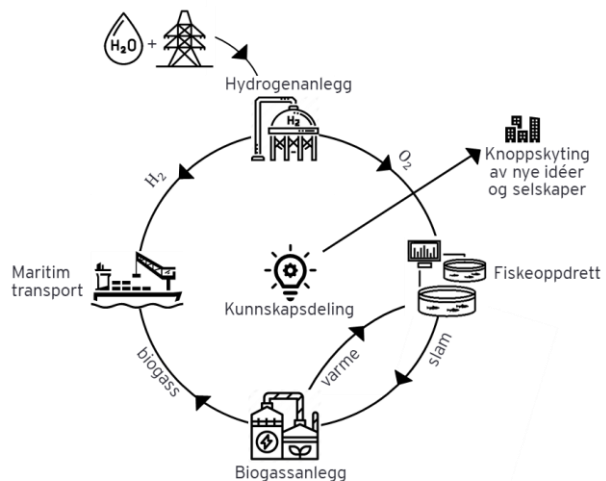
350

* Er i realiteten vesentlig høyere, da vi ikke har tallfestet og inkludert Equinors hydrogeninvesteringer på Mongstad/Kollsnes med planlagt driftsstart i 2029, og der full utbygging vil gjennomføres trinnvis frem mot slutten av 2030-årene.

Behovet for kraft til grønn omstilling er stort i hele fylket, og utfordringene med manglende nettkapasitet det samme. Vi har særlig mye kunnskap om situasjonen langs kysten i bergensregionen, der situasjonen er svært kritisk, og vektlegger derfor dette området spesielt i denne rapporten.

Kraft er en kritisk innsatsfaktor i det grønne skiftet, men dagens regime for utvikling av kraftnettet henger ikke med i omstillingstempoet

Kraft er en nødvendig innsatsfaktor og forutsetning for en rekke av de nye verdikjedene. Mangler man kraft kan hele den sirkulære kjeden stoppe opp, og både klimaeffekter, verdiskaping og arbeidsplasser i Vestland går tapt til land og regioner som står klar med infrastrukturen.

Dagens reguleringsregime er ikke tilpasset det behovet prosjekteierne vi ønsker skal investere i grønne arbeidsplasser har for rammebetingelser og forpliktende planer

Dagens reguleringsregime for de lokale nettselskapene legger opp til en trinnvis utvidelse av nettet med maksimal utnyttelse av dagens nett. Dette kan være rasjonelt under stabil etterspørsel – men er ikke egnet for radikal grønn omstilling og kraftig vekst i etterspørselen etter kraft.

Statnett og de lokale nettselskapene har ikke mandat eller insentiv til å bygge ut nye linjer eller nett før en konkret kunde klar til å betale. Risiko for å bygge for mye nett blir «straffet» men det gis ikke ytterligere kompensasjon for å bygge ut i tide. NVE vil avslå nye linjer der det ikke identifiseres konkrete kunder som har forpliktet seg. Konsekvensen er at prosessen med å etablere nye industriprosjekter blir vesentlig forlenget og komplisert. Man får en «høna eller egget»-problematikk der kundene ikke vil forplikte seg fordi det er så stor usikkerhet, mens nettselskapene ikke vil redusere denne usikkerheten før kundene har forpliktet seg.

Tap ved utsatt eller tapt norsk verdiskaping og konkurransekraft blir ikke vurdert opp mot ekstra kostnader som kan oppstå ved forsert utbygging. Dermed gjør man beslutninger på manglende grunnlag.

Tid til å utarbeide KVV, vurdere størrelse på ny linje samt drøfte fordeler og ulemper med ulike fremføringsmetoder er nå ca. ti år. Av dette er syv år estimert saksbehandlingstid og prosjektiden er 2-3 år. Dagens krav og prosesser medfører at nye linjer ikke kan fullføres i samme tempo som nye industriprosjekter.

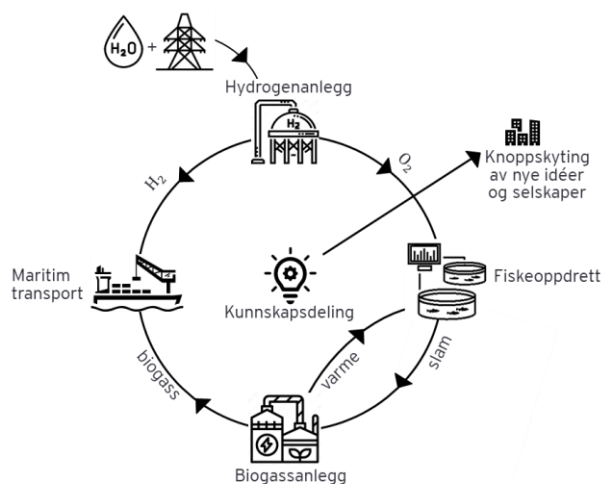
Industriaktører og næringsutviklere opplever manglende transparens rundt forpliktende planer og beslutninger i Statnett. Det er usikkerhet rundt begrunnelser for avslag, tidspunkt for oppgraderinger, potensiell økning i tilgjengelig kapasitet, mengde forbruk som har fått avslag på ulike steder m.m. Konsekvensen er at det blir for høy risiko for nye industrietableringer, og kompleksiteten i demokratiske prosesser blir for høy. Vi underinvesterer derfor i energisystemet vårt.

En ny nettkunde må bære «prosjekt»-risiko for at en ny linje (eller forsterket nett) er ferdig bygget når ny fabrikk står klar. Dette gir høy usikkerhet for eiere og investorer langt fremover i tid, og fører til at disse legger sine prosjekter i andre regioner som kan tilby mer sikkerhet.

Prosjekter som får avslag om tilknytning sliter med å tiltrekke seg finansiering og investorer. Dette medfører at man gjerne vegrer seg mot å søke om tilknytning i frykt for å få nei, og planer blir dermed lagt i andre regioner og land som en forholdsregel.

Grønne prosjekter med stort potensial for verdiskaping og arbeidsplasser er ofte komplekse og tidkrevende, og i mange tilfeller havner de bakerst i kraftkøen

Kraft er en nødvendig innsatsfaktor og forutsetning for en rekke av de nye verdikjedene. Mangler man kraft kan hele den sirkulære kjeden stoppe opp, og både klimaeffekter, verdiskaping og arbeidsplasser i Vestland går tapt til land og regioner som står klar med infrastrukturen.

Prosjekter med høyt potensial for verdiskaping og arbeidsplasser taper i kraftkonkurransen

Ny nettkapasitet tildeles etter «førstemann til mølla»/som har søkt, og ikke etter potensiale for verdiskaping og arbeidsplasser. Vi prioriterer med andre ord ikke et knapphetsgode til de prosjektene som har høyest verdiskaping, antall arbeidsplasser og ringvirkninger, og risikerer å tape de viktigste prosjektene til andre land og regioner. For eksempel har fire nye batterifabrikker alle lokalisert seg utenfor Vestland - vår region får topp vurdering på alle faktorer med unntak av nettkapasitet.

Når vi ikke har nett der industrien har størst konkurransekraft (i hubene), blir prosjektene mindre konkurransedyktige mot andre land og regioner, og vi får et samfunnsøkonomisk tap. Grøn Region har kartlagt at potensial for klimagevinst og verdiskaping er størst i hubene, med eksempelvis en rekke akvakulturprosjekter på land som blir konkurransedyktige på land nettopp fordi de kan dra nytte av spillvarme fra nabobedrifter i klyngen.

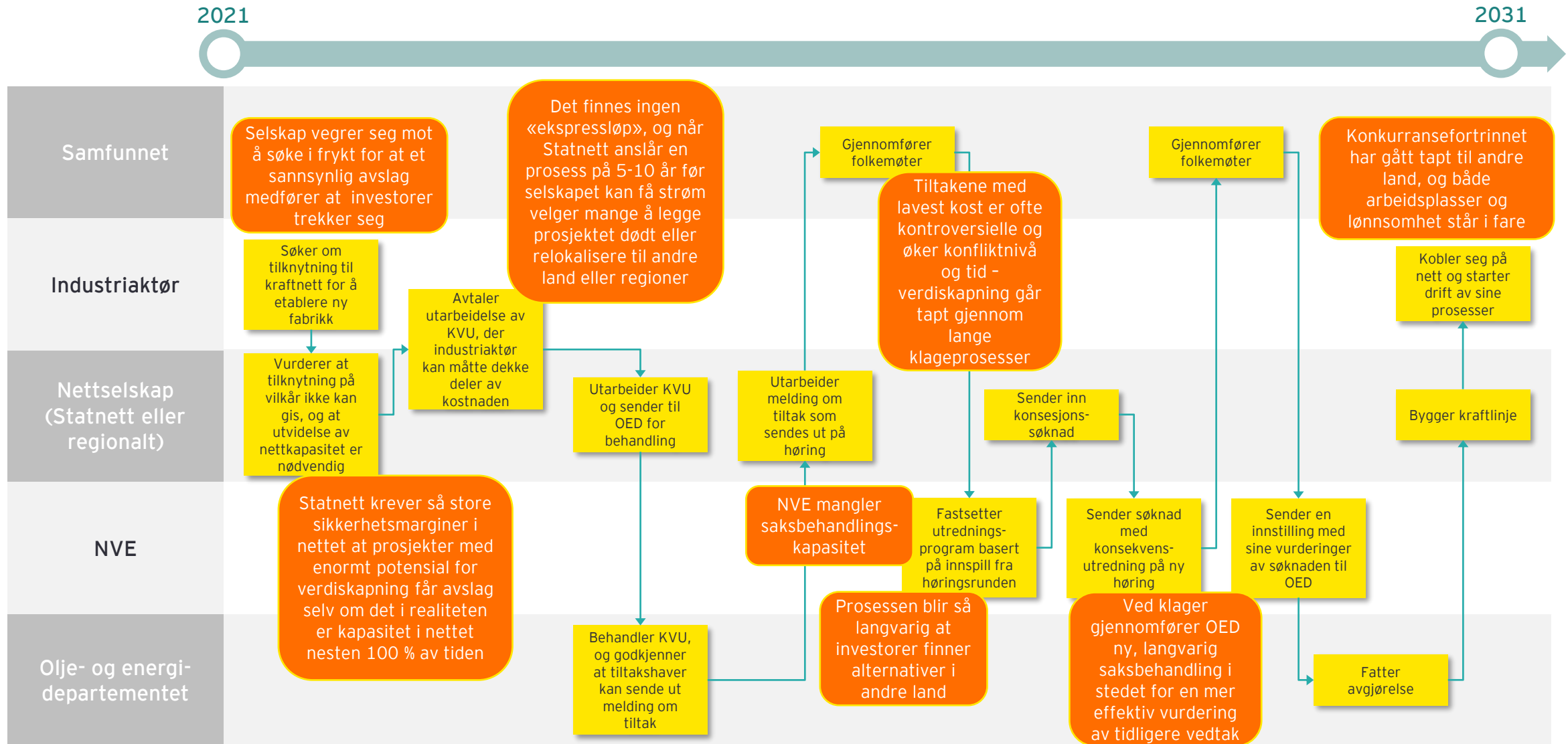
Trykket på nettet (og behov for forsterkning) er størst på de samme stedene der vi har størst mulighet for å unngå nye naturinngrep og mye vegtransport. Avslag på tilknytning til nett medfører tap av verdiskaping, mindre sirkulærøkonomi, lavere energi- og materialgjenvinning, økte kostnader og tap av samarbeidspartnere for vestlandsbedriftene. Industriaktørene melder allerede om selskaper av internasjonal størrelse som kansellerer møter og heller finner nye partnere i andre regioner.

Statnett fokuserer på risiko for lavere driftssikkerhet hos eksisterende nettkunder når nye store elektrifiseringsprosjekter blir vurdert. Det er ikke et krav i konsekvensutredningen å vurdere tap av fremtidige arbeidsplasser og verdiskaping fra nye prosjekter som avskjæres fra muligheten til å koble seg på nett.

NVE melder at de har prioritert saker etter hvor «enkle» de har vært å behandle fordi de har vært overbelastet med søknader*. Konsekvensen kan være at komplekse prosjekter med høy strategisk viktighet for Norge og Vestlandet har havnet lenger bak i køen, mens de «enkle» prosjektene uten store, positive ringvirkninger tar beslag på kapasiteten.

Industriaktører i bergensområdet har fått avslag om tilknytning på vilkår, selv om de er villige til å akseptere avbrudd i tilgang på strøm. Konsekvensen blir at prosjekter utsettes på ubestemt tid, noe som kan koste Vestland og Norge arbeidsplasser og kompetanse.

Ledetiden når nye linjestrekk skal vurderes, behandles og bygges er opp mot ti år, noe som gir svært høy usikkerhet og uforutsigbarhet for industriselskaper og investorer

Vi må arbeide med følgende kort- og langsiktige tiltak for å tilrettelegge for videre næringsutvikling i Norge og i Vestland

1

Vi risikerer å miste de største symbioseprosjektene knyttet opp mot fremtidens verdikjeder og det grønne skiftet. Derfor må økning av kapasitet til Mongstad-/Kollsnesområdet realiseres i ekspressfart.

2

De grønne hubene våre har et stort potensial for både nye arbeidsplasser og klimagevinster. Derfor må vi sørge for at de har tilgjengelig kraft til å realisere synergieffektene som ligger utnyttet i dag.

3

Vi må utnytte dagens nettkapasitet langt bedre, bygge inn fleksibilitet i nettet og innrette regimet for nettutvikling slik at det er tilpasset dagens og fremtidens behov for endringstempo.

Vi er avhengige av handlingskraft og støtte fra et bredt utvalg aktører både i Vestland og nasjonalt, og vi trenger at det skjer raskt.

- Olje- og energidepartementet
- NVE
- Statnett
- De regionale nettselskapene
- Kommunene og fylkeskommunene
- Næringsliv og arbeidsgivere
- Arbeidstakerorganisasjonene

1

Vi risikerer å miste de største symbioseprosjektene knyttet opp mot fremtidens verdikjeder og det grønne skiftet. Derfor må økning av kapasitet til Mongstad-/Kollsnesområdet realiseres i ekspressfart.

1A: OED må umiddelbart gi Statnett klarsignal for å starte på konsesjonssøknad om ny nettlinje fra Modalen/Samnanger til Kollsnes, og prosessen må forseres og slutføres senest 2028.

- Dette er et svært viktig og langsiktig tiltak. Departementet har allerede hatt denne saken til behandling i ett år, og det er avgjørende at den ikke blir liggende på vent enda lengre.
- Fylkeskommunen må initiere «rundebordskonferanser» der de inviterer kommuner og private aktører til å komme med innspill på trasé tidlig. Slik unngås konfliktfylte traséalternativer. Slike diskusjoner om Mongstad/Kollsnes bør skje svært tidlig 2022.
- Eventuelle klagesaker skal behandles saklig og grundig, men de kan ikke løses ved helt ny «saksbehandling» hos OED.
- Statnett, NVE og OED må koordineres og jobbe etter korte tidsfrister for at vi ikke skal tape den posisjonen i fremtidsnæringene som vi bygger på Kollsnes og Mongstad.

1B: Spenningsoppgraderinger og dublering frem til Mongstad/Kollsnes gjennomføres innen 2024, og omfattende kortsiktige tiltak må forseres.

- Både den nye kraftlinjen og oppgraderinger av eksisterende må ta hensyn til at behovet i regionen allerede er enormt. Vi kan ikke fortsette å oppgradere basert på konkrete, kjente planer - etterspørselen vil være der!
- Statnett beregner et gap på 2 800 MW nytt forbruk fra anmeldte prosjekter frem mot 2030. Denne prognosen inkluderer ikke porteføljen av nye «uanmeldte» prosjekter som enda ikke er offentlig kjent og som kommer i tillegg til kjent underkapasitet.
- Til tross for dette har Statnett foretatt en «sannsynlighetsjustering» som nedjusterer behovet til 700 MW.
- Konsekvensen av underutbygget nett er tapte arbeidsplasser og svekket norsk konkurranseevne i overskuelig fremtid.

1C: Eventuelt økte kostnader for teknologi, fremdrift og lokalisering av nye kraftlinjer må vurderes opp mot utsatte og tapte inntekter fra nye grønne prosjekter.

- Det er kritisk at Statnett, NVE og OED tar hensyn til dette i sine vurderinger. Evt. økte kostnader til f.eks. sjøkabler som kan redusere tiden man bruker på å evaluere, beslutte og bygge nye linjer må vurderes mot raskere verdiskapningsvekst, klimakutt og synergier.
- Tidligere kunne man forsvare langvarige prosesser for å sammenlikne og evaluere samfunnsøkonomiske virkninger av hver metode. Spørsmålet man må stille seg nå er om ikke raskere gjennomføring gir langt høyere nytte enn den ekstra kostnaden man risikerer at påløper.
- Vi må unngå at samfunnsnyttige prosjekter ikke blir realisert fordi vi bruker tid, ikke til saksbehandling, men på å vente på beslutninger. Vi har konkurransefortrinn, men de forsvinner om vi ikke handler nå.

1

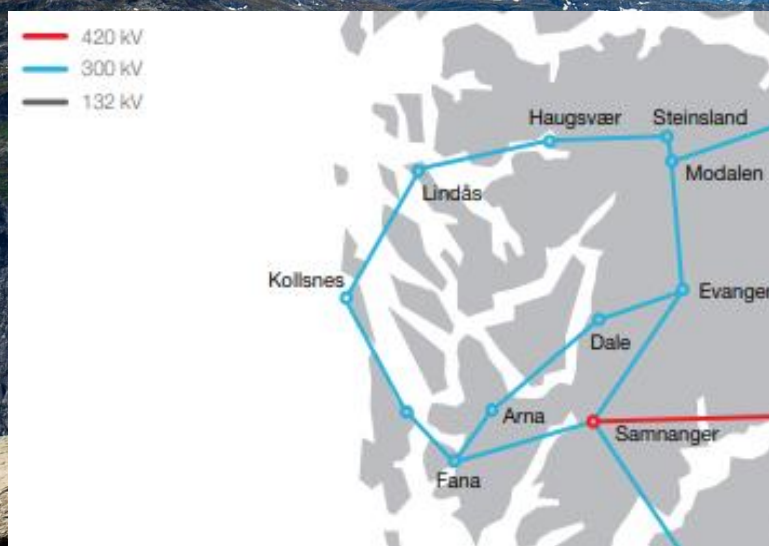
Vi risikerer å miste de største symbioseprosjektene knyttet opp mot fremtidens verdikjeder og det grønne skiftet. Derfor må økning av kapasitet til Mongstad-/Kollsnesområdet realiseres i ekspressfart.

Statnett planlegger en ny 420 kV forbindelse fra Modalen/Samnanger til Kollsnes, samt spenningsoppgradering av dagens nett. Det er avgjørende at dette gjennomføres raskt!

- Statnett og BKK har flere planer for oppgraderinger av nettet i Bergensområdet frem mot 2030, men mange av disse tiltakene er ikke gitt konsesjon enda, og det er risiko for at de blir utsatt enda lengre frem i tid. Om de i verste fall ikke gjennomføres i det hele tatt vil det få store konsekvenser for industrien.
- Selv om planlagte oppgraderinger realiseres, vil det fortsatt være et stort gap mellom ønsket nettilknytning og nettkapasitet så lenge dagens regime rundt forsyningssikkerhet opprettholdes.

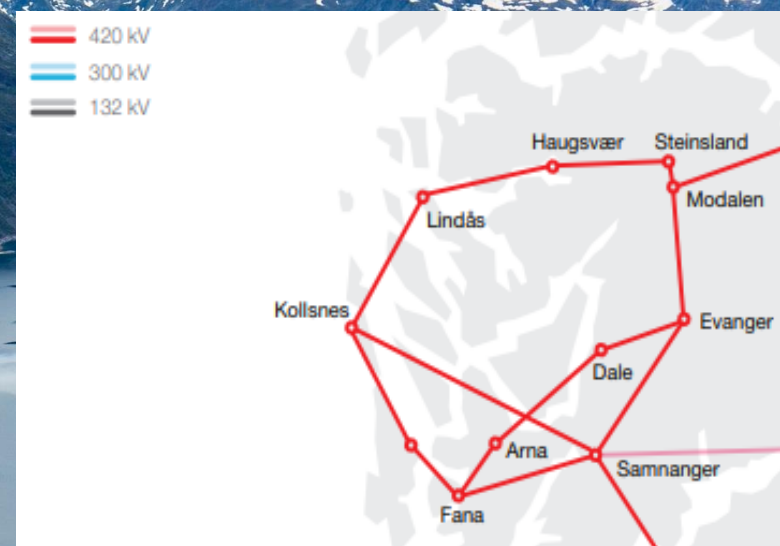
Kilde: Nettutviklingsplanen 2021

Dagens sentralnett inkludert oppgraderinger som er investeringsbesluttet

Oversikt over dagens nett samt oppgraderinger som er investeringsbesluttet. Blant annet er det vedtatt nytt kabelpar over Fensfjorden, samt økt transformorkapasitet ved Lindås stasjon. Vi er helt avhengige av at disse planene faktisk gjennomføres og forseres.

Statnetts målnett for Bergensområdet frem mot 2030 (inkl. ikke investeringsbesluttede linjer)

Det er planer om en tredje forbindelse til Kollsnes/Mongstad på 420 kV. Dagens nett i regionen skal også gjennomgå spenningsoppgradering slik at hele sentralnettet består av 420kV forbindelser. Disse planene er fortsatt usikre da de ikke har fått konsesjon og enda ikke er investeringsbesluttet.

2

De grønne hubene våre har et stort potensial for både nye arbeidsplasser og klimagevinster. Derfor må vi sørge for at de har tilgjengelig kraft til å realisere synergieffektene som ligger uutnyttet i dag.

2A: Vi trenger forpliktende planer om å prioritere forsterkning av de punktene i nettet som har mye industri fra før - å etablere ny industri der kapasiteten er ledig fører til suboptimalisering.

- Dette gjelder spesielt de mange lokasjonene i Vestland der man har aktive planer om å realisere synergieffekter og gevinster fra sirkulærøkonomi. Samlokalisering basert på industriell symbiose har store fordeler:
 - Ny industri bygges på gammel asfalt i stedet for å legge beslag på nye naturområder.
 - Energigjenvinning kutter CO2-utslipp, for eksempel ved at kjølevann fra et smelteverk gir oppvarming i nabobedriften. Industriklynger og -bedrifter står for svært mye av klimautslippet, og denne typen symbiose er derfor blant de mest effektive ENØK-tiltak vi kan iverksette.
 - Lokal utnyttelse av restmaterialer som for eksempel fiskeslam, avskjær og metallstøv øker lønnsomheten av de sirkulære forretningsmodellene, og man reduserer transportbehovet.

2B: Staten må ta en større del av risikoen for ny nettutvikling gjennom aktiv involvering, og industriparkenes nøkkelposisjon gjør at risiko for uutnyttet kapasitet er svært lav her.

- Staten må bidra til at de stedene med størst potensial for klimavennlige synergieffekter og næringsutvikling raskt kan ta imot ny industri, uten at nettleien øker for andre kunder.
- Dette kan gjøres ved at staten forskutterer utvikling av industriområder før en kunde har forpliktet seg til å ta området i bruk. Når aktørene faktisk er etablert kan de igjen refundere investeringskostnadene for nett og annen infrastruktur som staten forskutterte.
- Staten må være ambisiøs på vegne av de mange industriklyngene på Vestlandet. Det er her en lang rekke konkrete planer om grønn innovasjon og ny verdiskapning, og vi kan ikke prioritere ned disse lokasjonene fordi de per i dag har dårlige utsikter til ledig nettkapasitet.

3

Vi må utnytte dagens nettkapasitet langt bedre, bygge inn fleksibilitet i nettet og innrette regimet for nettutvikling slik at det er tilpasset dagens og fremtidens behov for endringstempo.

3A: Statnett må tenke nytt rundt sikkerhetsmarginer i kraftnettet, som i dag fører til at det gjennom nesten hele året er store mengder uutnyttet kapasitet i kraftnettet.

- Samtidig som det i praksis er ledig kapasitet i nettet mesteparten av året blir en rekke prosjekter avvist når de ønsker tilknytning til nett. Dette kan løses med et tredelt tiltak:
 - Vi utvider bruken av tilknytning på vilkår, altså at enkelte store nettkunder aksepterer midlertidig utkobling ved mangel på kapasitet.
 - Vi iverksetter målrettede tiltak for å «ta ned toppene», for eksempel ved smart utkobling av forbrukspunkter der forbrukerne i liten grad blir påvirket av den midlertidige utkoblingen.
 - Vi premierer og oppfordrer til samarbeid og/eller «handel av kapasitet» mellom store forbrukere som kan koordinere kraftbruk seg imellom, slik at man i størst mulig grad unngår samtidig belastning av kraftnettet.

3B: Vi må sørge for at nettselskapene utvikler og utnytter nettet på en måte som legger til rette for fremtidig verdiskapning, konkurransekraft og trygge arbeidsplasser.

- Incentivstrukturen til nettselskapene må justeres slik at de i større grad tar hensyn til fremtidig behov, og ikke utelukkende maksimal utnyttelse av dagens nett.
- Tildelt kapasitet må trekkes tilbake i de tilfeller prosjekter ikke kan vise til ønsket fremdrift. Da sikrer vi at kapasiteten utnyttes til verdiskapning, og at ikke enkeltaktører kan «holde på gullbilletten» på ubestemt tid.
- Nettselskapene, med Statnett i spissen, må være åpne om de beregninger og vurderinger som ligger til grunn for deres beslutninger. Transparens i denne prosessen er helt kritisk for god planlegging og forståelse, i tillegg til at man da legger til rette for de gode idéene om hvordan man kan løse de underliggende rotårsakene bak problemene som observeres.

3C: Vi må tilpasse konsesjonsprosessen for å sørge for langt hurtigere saksbehandling, og sørge for at vi realiserer prosjektene med størst potensial for verdiskapning og arbeidsplasser.

- Vi må i større grad vurdere eksportpotensial, konkurranseposisjon og fremtidige arbeidsplasser når vi tildeler nettkapasitet til nye prosjekter. «Først til mølla» er ikke en egnet metode for prioritering av en knapp faktor av så stor viktighet. Disse elementene må også vurderes ved utvidelser og nye linjer i kraftnettet.
- Vi må strømlinjeforme konsesjonsprosessen. Involvering, demokrati og viktige avveininger skal ikke fjernes, men man må unngå dobbeltarbeid og unødvendige ekstrasteg i prosessen frem mot beslutning.
- Vi kan ikke akseptere at saksbehandlingskapasitet er en begrensende faktor når fremtidsrettede prosjekter søker om tilknytning.

Om arbeidet med rapporten

Estimater og anslag for verdiskapning på vent er innhentet fra prosjekteiere. Prosjektene er bredt beskrevet i rapporten Grøn Region Vestland 2021, både i Vestlandsporteføljen og de fire regionsrapportene.

Prosjektet har gjennomført en rekke intervjuer og møter med aktører for å sikre at tilgjengelig informasjon per 1.11.2020 inngår i grunnlaget og for å avdekke mulige handlingsalternativer for å forsere hensiktsmessige investeringer i infrastruktur for å realisere verdiskapning på vent.

Aktører som har bidratt i faktagrunnlaget :

- Statnett
- BKK Nett
- Linja (tidl. SFE Nett)
- Haugaland Kraft Nett
- Eviny

- Vestland fylkeskommune
- Nordhordland Næringslag
- Invest In Bergen
- Norges Handelshøyskole
- Enova
- LO

- Aabø Powerconsulting
- Thema Consulting
- Norsk Hydro
- Equinor

Utfordringer, mulige løsninger er utviklet med bakgrunn i møtene som er gjennomført med en stor gruppe private og offentlige aktører i arbeidet med hovedrapporten til Grøn Region Vestland.

Utvalg av dokumenter vi har hentet informasjon fra

- RKSU (Regional kraftsystemutredning) for BKK-området, 2020 (BKK Nett)
- RKSU for Sunnhordland og Nord-Rogaland, 2020 (Haugaland Kraft Nett)
- RKSU for Sogn og Fjordane, 2020 (Linja (tidl. SFE Nett))
- KVU for videre elektrifisering av Bergen og omland, 2020 (Statnett)
- Nettutviklingsplanen, 2021 (Statnett)
- Kraftsystemsituasjonen i Bergensregionen (Aabø powerconsulting)
- Grøn Region Vestland 2021 (EY, på oppdrag for Vestland fylkeskommune og Innovasjon Norge)
- Felles energi- og industripolitisk plattform (LO, NHO og et bredt utvalg selskaper)
- Forslag for å styrke Norge som vertskapsnasjon for grønn industri (Norsk Industri og et utvalg selskaper)